

Dokumentasjon av tuftefelt i Hasvik kommune, Sørøya 2017, under forskningsprosjektet «Stone Age Demographics»

Feltrapport

Marianne Skandfer, Kenneth Webb Berg Vollan og Charlotte Damm

Innledning

I forbindelse med forskningsprosjektet «*Stone Age Demographics*» (StoneD), initiert innenfor forskningsgruppen SARG (Sub-Arctic Stone Age Research Group), ble det i perioden 26. juni – 2. juli 2017 foretatt arkeologisk feltarbeid i Hasvik kommune, Finnmark. Arbeidet fulgte opp feltarbeidet i 2016 (se Skandfer og Damm 2019), og bestod i ny dokumentasjon av tidligere kjente lokaliteter, samt søk etter og registrering av nye lokaliteter. Feltarbeidet foregikk i områdene Hasfjord – Sørvær og Dønnesfjord/Galtefjorden.

Deltakere var professor Charlotte Damm og stipendiat Erlend Kirkeng Jørgensen, Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi (AHR), førsteamanuensis Marianne Skandfer og stipendiat Kenneth Webb Vollan, Norges Arktiske Universitetsmuseum (TMU), alle ved UiT - Norges Arktiske Universitet, og professor Peter Jordan, Arktisk Senter, Universitetet i Groningen, Nederland. Vi bodde sentralt ved Hasvåg, delte oss flere dager opp i to team og hadde båtskyss to dager (Hasfjord og Dønnesfjord/Galtefjorden).

Bakgrunn for feltarbeidet

Forskningsprosjektet «*Stone Age Demographics: multi-scale exploration of population variations and dynamics*» (StoneD) er et NFR-finansiert forskningsprosjekt (2017 – 2021) som springer ut av forskningsgruppen SARG. StoneD-prosjektet undersøker demografiske mønstre, deres bakgrunn og implikasjoner i ulike skalaer. Et viktig aspekt av dette er hvordan lokal tilgang til ressurser kan ha påvirket bosettingsmønstre. Hovedempirien er boplasser med tufter. StoneD er et samarbeidsprosjekt mellom AHR og TMU. SARG ble formelt etablert 1. januar 2015, og samler forskere fra både TMU, AHR og NIKU for i felleskap å videreutvikle forskningen på tidlige jakt- og fangstsamfunn i nord. SARG vil bidra med kunnskap om den økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i nord og sette dagens samfunnsforhold, herunder demografi, inn i et historisk perspektiv. Et av formålene med forskergruppen er å re-aktivere det store funnmaterialet innsamlet gjennom kulturminneforvaltningen ved TMU, og utnytte potensialet i dette gjennom innovative metoder og perspektiver.

I motsetning til resten av Europa har Nord-Skandinavia og ikke minst Nord-Norge helt eksepsjonelle bevaringsforhold for spor etter den eldste delen av historien. Mange strukturer vises på

Septentrio Reports No 7 (2020), <https://doi.org/10.7557/7.5641>

© 2020 Forfattere. Dette er en Open Access rapport publisert under [Creative Commons Navngivelse 4.0 Internasjonal](#) lisens.

markoverflaten og bidrar dermed med data også uten kostbare utgravninger. Særlig i Finnmark er en rekke boplasser med tufter arkeologisk undersøkt, fra Nummedals forskningsgravninger i Varanger 1930-tallet og fram til Tromsø Museums forvaltningsundersøkelsene i Skjærvika og Fjellvika, Hammerfest kommune, i 2009 – 2010. Mange av disse er upubliserte og/eller materialet bare i begrenset grad gjort til gjenstand for analyser. Dette er ikke minst tilfellet med lokalitetene i Vest-Finnmark, der Povl Simonsen på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet undersøkte en rekke boplasser med tufter.

Til tross for mange utgravninger, er vår realkunnskap om bosettingsdynamikker steinalderen i området begrenset. Særlig etter de senere års omfattende utgravninger har nordnorsk arkeologi fått tilgang til en omfattende empiri som ikke bare kan gi innsikt i paleo-demografiske variasjoner for denne regionen, men som samtidig er og skal være premissleverandør for en internasjonal diskusjon mht tidlig jakt- og fangstsamfunns demografi.

Utvelgelse av undersøkelsesområde

Sørøya (nordsamisk *Sállan*) er Norges fjerde største øy. Den er kjent for godt innlandsfiske og et svært rikt havfiske, i tillegg til store selkolonier og fuglefjell. Øya er frodig, og brukes som sommerbeite for rein. Det er i dag verken rovdyr (andre enn rovfugl) eller elg på øya. Kysten er forrevet, med mange bukter og fjorder. Langs innsiden av øya, mot Sørøysundet i øst, er fjordene smale og korte, som Hasfjorden, mens flere større fjordbasseng åpner seg mot storhavet lengst i sør og langs yttersida i vest. Ett av disse bassengene er Galtefjorden, med Dønnesfjorden lengst i sørvest. Kystlinja i sør og vest er generelt svært eksponert, men med svært lokale variasjoner avhengig av vindretning og topografi. Øya har mye fjell, som stiger bratt opp av havet og opp i 500 – 600 meter. På den sørligste delen av øya er det likevel flere daler og pass som gir lett tilgang fra kysten til det store innlandet, og mellom innerkyst og ytterkyst.

En kort, innledende befarung ved Charlotte Damm, Peter Jordan og Marianne Skandfer sommeren 2015, på noen av de kjente lokalitetene med steinaldertufter i Hasvik kommune, viste potensialet for å bruke området som utgangspunkt for en studie av dynamikker i boplasslokalisering og boplassstørrelse i steinalderen. I 2016 ble den sørligste delen av Sørøya valgt som vårt undersøkelsesområde av tre hovedgrunner:

- 1) Det er en rekke kjente felt med steinaldertufter i Sørøysund-regionen, hvorav flere er arkeologisk undersøkt men lite eller ikke bearbeidet/analysert og publisert. Dette gir et stort empirisk materiale å arbeide med.
- 2) Tuftfeltene omkring Hasvik tettsted er lett tilgjengelige med bil. Dette gjør dem egnet for å prøve ut ulike typer oppmåling og dokumentasjon. Erfaringene har overføringsverdi til andre områder.
- 3) Materialet har et omfang som gjør at det kan sammenlignes med empiri fra større regioner. Det er her mulig å tenke seg alt fra Sørøysund-regionen til nordre Fennoskandia og Nord-Europa.

Simonsen registrerte tufter innerst i grunne bukter med lette landingsforhold med båt. Området egner seg for å utfordre dette bildet, gjennom å befare både mer eksponerte landskap og å se hvordan boplassene fordeler seg i de større fjordene og fjordbassengene. På mange av de tidligere kjente

lokalitetene ligger tuftene i ulike høyder over havet takt med landhevinga, noe som antyder ulik alder. Gjennom ny dokumentasjon og landskapsvurdering ønsket vi å undersøke dette forholdet.

Registrering og dokumentasjon

Vi bodde sentralt i Hasvåg, og tok oss ut til de fleste stedene i to biler og videre til fots. Vi fikk en dags båtbefaring i Galtefjordenbassenget, med ilandstigning på lovende områder. Denne turen er det laget egen rapport over (Jørgensen et al. 2019). I tillegg hadde vi båtskyss over Hasfjorden til Taborshamn og Jakobbukta. Som en avslutning på dette arbeidet gikk vi inn i Meltefjorden vest for Hasfjorden, og vurderte potensielle lokalitetsområder fra båten uten å gå i land. Områdene Meltefjorden sørvest for Lyktnes, med bekker ned fra to små vann, og bukta rett nord for Storholmen, også her med bekk og småvann, og like under fjellvannet Djupvikvatnet med godt fiske, ble vurdert som lovende mht. forhistorisk bosetting. (Fig. 1)

Figur 1. Bebyggelsen på stedet Meltefjorden, med lovende terrasser for steinalderbosetting i bakkant. (foto: Marianne Skandfer)

Det ble i 2017 gjennomført dokumentasjon av flere tidligere kjente og nye lokaliteter (fig. 2). Nye tuftelokaliteter fra feltarbeidet i 2017 er Taborshamn, Jakobbukta, Sandvika S, Sandvika V og Sandvika N. Detaljert oppmåling og registrering av strukturdetaljer ble foretatt for de tidligere ikke kjente lokalitetene Jakobbukta og de små Sandvika-lokalitetene, og for de tidligere registrerte lokalitetene på Sandvika, Sarset, Nordre Laukslett og Søndre Laukslett.

I tillegg ble det gjort mer begrenset dokumentasjon av tufter i Taborshamn, på Hollenderbakken, Lauksletta id.27271, Lauksletta id.17214, og en heller i Nordsandfjorden.

Andre undersøkelser

Flere tidligere registrerte lokaliteter ble fulgt opp med varierende utfall. Simonsen skriver i sin registreringsrapport fra 1962 at det skal ligge 3-4 Karlebotntufter ved et sted han kaller Vikan, øst for Sørvær fotballbane. Det er ikke noe sted på kartet som heter det, og vi valgte å lete i området Vikran, der det er flere små vikar. Tuftene ble ikke gjenfunnet, men et større nes, som i dag er preget av en rekke forstyrrelser i forbindelse med hus- og veibygging, peker seg ut med størst potensiale.

Vi foretok også et besøk på lokaliteten Solbakken (id. 73719) NNV av flyplassen i Hasvik, som i Askeladden har status som «uavklart». Her er det tidligere er foretatt utgravninger både av Tromsø Museum og lokale (Sørensen 1956).

Figur 2. Lokaliteter omtalt i rapporten.1: Sandvika-lokalitetene; 2: Sarset; 3: Nordsandfjorden; 4: Solbakken; 5: Hollenderbakken; 6: Lauksletta-lokalitetene; 7: Taborshamn; 8: Jakobbukta.

En felles dagstur til Nordsandfjorden hadde ikke bare som mål å lete etter boplasser i fjorden, men var også en undersøkelse av hvordan det er å krysse fra innerside til ytterside på denne delen av Sørøya. Terrenget er lettgått og oversiktlig, men stedvis bratt. Noen uker etter at vi gikk turen omkom en turgåer på samme strekningen, etter fall utenfor et stup en dag med begrenset sikt. Vi fant ikke forhistoriske tufter, men den vide bukta med de store sandterrassene (fig. 3) hadde en rekke nyere bosettingsspor i form av gammetufter, syllmurer og et gårdsanlegg med støpte grunnmurer fra mellomkrigstida. Det er i dag ingen bebyggelse i Nordsandfjorden. Det er flere større og mindre huler og hellere i området. Én er kjent som overvintringshule under krigen, og er tilrettelagt med skilting. I den største helleren ble det foretatt prøvestikk, og det ble påvist trekull og beinfragment nede i sedimentene (fig. 4-6). En trekullprøve viste seg å bestå av ulike trearter, og er datert til 242 - 386 cal AD (Beta 482096 lyng/ris) og 55 cal BC - 70 cal AD (Beta 482097 bartre). Helleren er registrert i Askeladden som id. 271920.

Figur 3. Nordsandfjorden med Nordsandfjordvannet innenfor (foto: Marianne Skandfer)

Figur 4. Hellen id.271920 ligger under den øverste bergflaten midt på bildet, Nordsandfjorden (foto: Marianne Skandfer)

Figur 5–6. Erlend Kirkeng Jørgensen tar prøvestikk i helleren id.271920 i Nordsandfjorden, og profilen viser kulturlag med bein og trekull (foto: Marianne Skandfer)

Metoder

For feltsesongen 2017 hadde prosjektet utviklet et eget skjema for å beskrive stedskvaliteter ved hver enkelt lokalitet. Samtlige lokaliteter som ble registrert i 2016 ble oppsøkt på ny, og skjemaet er fylt ut for samtlige lokaliteter som er registrert i 2016 og 2017 (Fig. 7).

På utvalgte lokaliteter (se over) ble utstrekning og dybde for hver struktur målt med målebånd og beskrevet på standardiserte dokumentasjonsskjema spesielt utarbeidet for StoneD. Dette for å sikre standardisering av opplysningene (hvilke egenskaper som registreres og hvordan (numerisk, kategorisk eller som (fri) tekst)). Mål for indre areal, veggvollenes bredde og dybde, samt andre observasjoner (se under) ble registrert. Skjemaet som ble utviklet til 2016-sesongen ble litt justert etter fjorårets erfaringer. Vi valgte å beholde ett skjema med mer plass for fritekstinformasjon og skisse, og å lage ett der informasjonen for hver tuft fikk mindre plass, slik at fire strukturer i samme felt kunne beskrives på samme ark (fig. 8). Alle tuftene ble fotografert.

Med CPOS ble indre og ytre avgrensning av tuftene (gulvareal og ytre grense for voll og utrast masse) målt inn som flater. Dessuten målt høyde over havet både midt i hver tuft samt utenfor sideveggen på den terrenghøyde som tuften ble gravd ned fra. Siden innmålingene er georeferert, ble samtidig tuftenes størrelse, form og innbyrdes plassering kartfestet nøyaktig.

På andre lokaliteter ble det foretatt en mer begrenset, første dokumentasjon. Her ble tuftene nummerert, kort beskrevet og ett punkt i midten av gulvflata innmålt med CPOS.

Reg. no	Site name	Date/signed
M.a.s.l.	M to sea	General orientation
Local topography (island, straight coastline, bay, peninsula, saddle)		
Terrain (Flat, gently sloping, on marked terrace with slopes on both sides, above marked terrace edge, rocky, below steep mountain cliff)		
Harbour(s) (number of, direction(s))	Type of local seascape (shallow waters, sound, fjord, archipelago, open sea)	Access to inland (Y/N directly over land) (river/lakes; valleys; highlands)
Fresh water (distance to, type of)	Wind/weather exposure/shelter (H=highly exposed, E=exposed, P=protected)	View (according to cardinal directions)
No. of dwellings and other structures (Dwellings? Other?)	"Dwellable area" kvm (flat terrain at approx. same altitude)	Clusters of house-pits (number, parts of site)
Previously known (references)	Excavated	Finds
Sketch:		

Figur 7. Skjema for registrering av stedskvaliteter, utarbeidet til feltarbeidet 2017.

Reg.No.(R/K, ID.no.)		Site name		GPS-coordinates		Date/signed			
Dwelling no.	Int. Measur.	Wall widths N E S W		Floor depths (from top of wall and surroundings) /		Orientation	Masl	Form	Excavated?
CPOS:									
Other information:									
Dwelling no.	Int. Measur.	Wall widths N E S W		Floor depths (from top of wall and surroundings) /		Orientation	Masl	Form	Excavated?
CPOS:									
Other information:									
Dwelling no.	Int. Measur.	Wall widths N E S W		Floor depths (from top of wall and surroundings) /		Orientation	Masl	Form	Excavated?
CPOS:									
Other information:									
Dwelling no.	Int. Measur.	Wall widths N E S W		Floor depths (from top of wall and surroundings) /		Orientation	Masl	Form	Excavated?
CPOS:									
Other information:									

Reg.No.(R/K, ID.no.)		Site name		Drawing		
GPS: N E		Date/signed				
Dwelling no.	Int. Measur.	Wall widths N E S W				
CPOS:						
Floor depths (from top of wall and surroundings) /	Orientation	Masl	Form			
Other information:						

Figur 8. Registreringsskjemaene som ble brukt under feltarbeidet i hhv 2016 (øverst) og 2017.

Dessuten ble det på flere lokaliteter innmålt en transekt fra strandvollens nedre avgrensning til strandvollens bakkant. Dette dokumenterer strandlinjens kurvatur og interne høydeforskjeller. Blant lokalitetene som i år ble detaljert dokumentert var også flere som i 2016 bare ble gjenstand for mer begrenset dokumentasjon. Oppmålingen ble utført med Trimble Geo 7x med GPS/GNSS-antenne, montert på stang med ekstern antenne, og oppkoblet mot Kartverkets CPOS-tjeneste. Dette er en posisjonstjeneste som ved hjelp av satellittsignaler bestemmer posisjon ned på centimeternivå. Vi hadde med ett oppsett fra TMU og ett fra AHR, for å kunne arbeide i to team. I forbindelse med detaljert oppmåling i Sandvika den første dagen, der vi i fjor bare foretok enkel oppmåling av midtpunkt i hver tuft, oppdaget vi et avvik på omkring 0,5 m høyere målinger i forhold til i fjor. Målingene i fjor ble foretatt med TMU-oppsettet, og de to oppsettene i år viste innbyrdes ulike verdier.

Figur 9. Dronefoto over Taborshamn (id.27272). Legg merke til tuftene i rullesteinsvollene og i gress- og lyngmark nede til høyre i bildet, og sandfluktvollene i det frodige området ned mot naturhavna. (foto: Erlend K. Jørgensen).

Vi foretok derfor målinger på flere lokaliteter som ble målt i 2016. I ettertid viser det seg at avvikene mellom målinger i 2016 og 2017 ikke er systematiske. På Sarset (id. 27266) var det minimal forskjell mellom målinger de to årene. På Risvåg (id 7841) er det tilsynelatende bare ca. 20 cm avvik, mens på det øverste feltet på Nordre Laukslett (id. 63567) er det ca.80 cm avvik, med 2016 målingene lavest. Ut fra høydekurver synes målingene fra 2017 med AHRs C.-POS å stemme best. Det var i dette området til tider utfall pga. av dårlig satellitt-dekning. Likevel synes avviket best forklart med bedre nøyaktighet for AHRs nyere C-POS. I Sandvika (id. 27265) er det mellom 50 og 104 cm avvik, dvs. ingen systematikk i det hele tatt. Her var det god dekning og ingen utfall på C-POS'en. Det har ikke vært mulig å hente ut mer detaljert data for å evaluere hva dette kan skyldes.

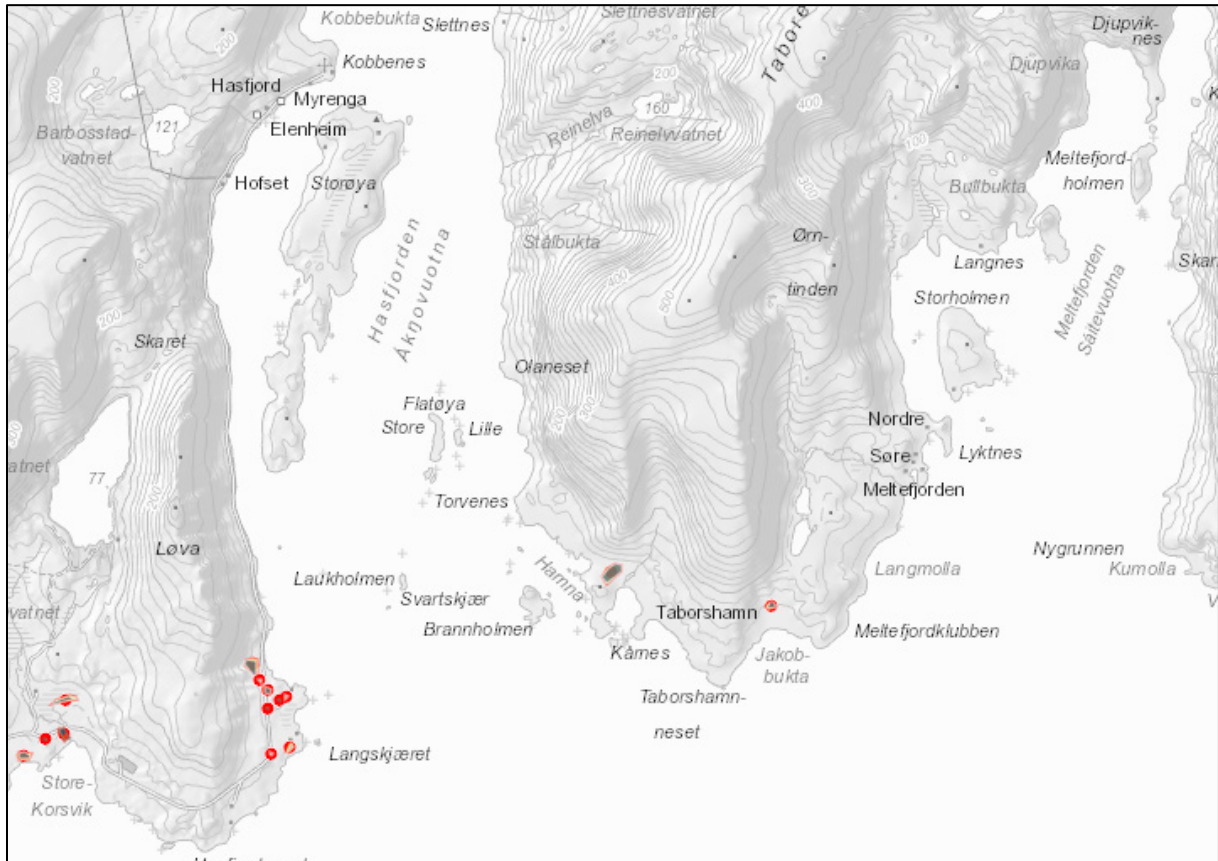
Det betyr for det første at det er av avgjørende betydning at det brukes bare en og samme C-POS på hver enkelt lokalitet. Det betyr dessuten at det i verste fall kan være opp til 1 m avvik i de faktiske høydemålinger. I de videre analyser må det tas høyde for dette mulige avviket samt usikkerhet i hoh.

Det ble foretatt enkelte prøvestikk på lokalitetene Laukslett id.63567 og Store Sandvika id.221255. Dette er begge lokaliteter med tufter på høyere terrasser enn det som ville vært strandbundet i yngre steinalder og tidlig metalltid. Prøvestikkene søkte å avklare grunnforhold og potensiale for en mindre arkeologisk utgraving for uthenting av daterbart materiale.

Den vestlige delen av lokaliteten Taborshamn ble dronefotografert i sin helhet (figur 9). Dette ble prioritert som hoveddokumentasjonsmetode på lokaliteten i år, på grunn av tidsnød (avtalt båtskys) og en svært omfattende mengde kulturminner.

Kulturminnebeskrivelser

De nye tuftelokalitetene som ble registrert under feltarbeidet i 2017 er presentert under. Oversikten starter lengst øst i undersøkelsesområdet, og beveger seg vestover. Lokalitetene er angitt ved stedsnavn og nye registreringer er i etterkant av feltarbeidet lagt inn med ID-nummer i Askeladden av Kenneth Webb Berg Vollan, TMU.

Figur 10. Kart over ytre del av Hasfjorden, med Jakobbukta (id.230005) og Taborshavn (id.27272) ytterst på fjellmassivet mellom Hasfjorden og Meltefjorden (Lokaliteten på Taborshavn har større utstrekning enn på dette kartet). Rett over Hasfjorden ligger blant annet lokalitetene Nordre Laukslett (id.63567) og Søndre Laukslett (id.63658), se under (kart: Askeladden.no).

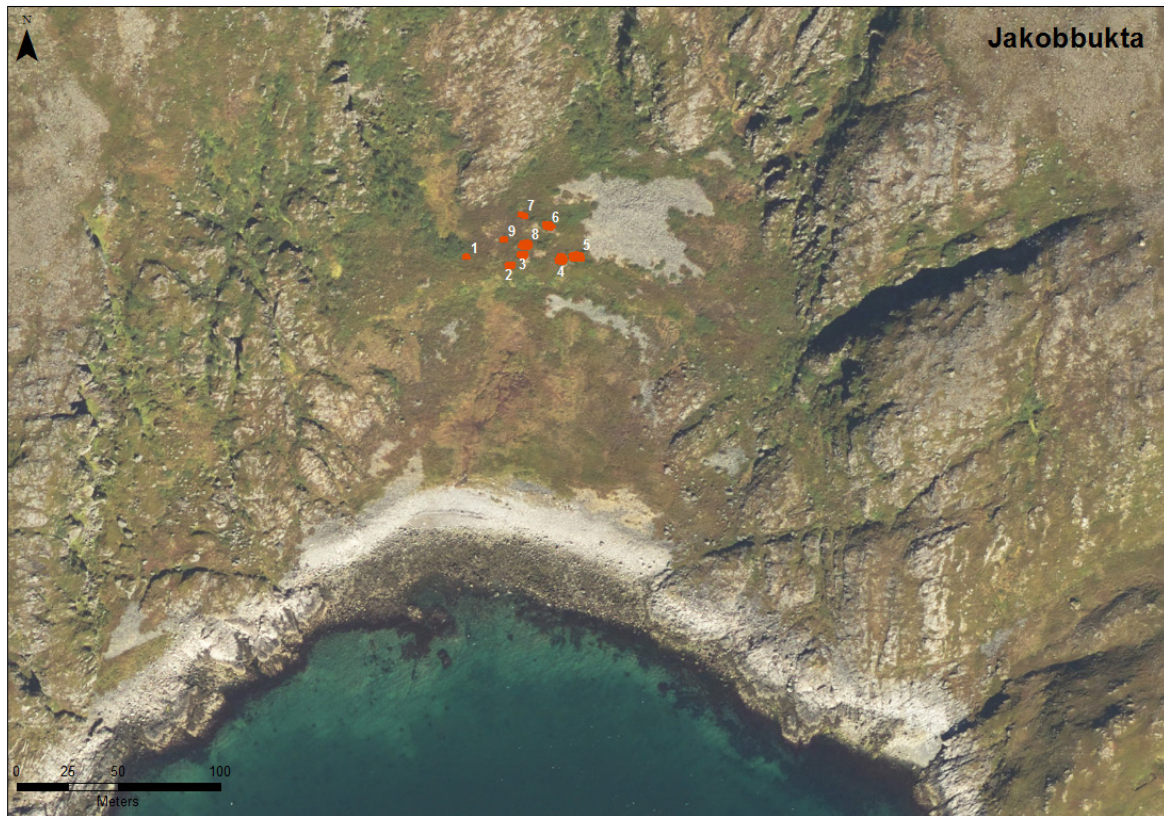
Følgende lokaliteter var ikke tidligere registrert: Jakobbukta (steinaldertufter og mulig røys), Taborshavn (tufter fra ulike perioder, kjøttgjemmer, hellegrøper), begge i tilknytning til munningen av Hasfjorden (figur 10), Sandvika SØ (steinaldertufter), Sandvika V (tufter) og Sandvika N (steinaldertuft), rundt Sandvika i Breivikfjorden. Dertil kommer flere lokaliteter med steinaldertufter i Galtefjordenbassenget (Jørgensen et al. 2019).

Jakobbukta id.230005

Jakobbukta er en vid bukt ut mot åpent hav i S. I bukta ligger et felt med ni nedgravde tufter på en markert rullesteinterrasse under bratt fjell. Det er ikke ferskvann på stedet og lokaliteten er ganske eksponert mot Sørøysundet, men skjermet mot vest.

Tuftene ligger ikke jevnt spredt over terrassen, men avgrenses mot Ø av et åpent rullesteinsparti litt Ø for midten av terrassen. V for tuftene, lengst SSV på samme terrasse, ligger en mulig lav røys, som ikke

ble målt inn. Hver tuft har fått en kort beskrivelse, indre lengde bredde er målt, og det er tatt høydemåling i midten av hver gulvflate.

Figur 11. Oversikt over de innmålte strukturer i Jakobbukta. (Kart: Signe G. Terkelsen)

- T1. Tuft, ujevnt rektangulær, lite synlige voller, orientert NØ-SV. 2,0 x 1,8 m, 18,80 moh.
- T2. Tuft, rektangulær, lite synlige voller, ligger langs terrassekanten. 3,6 x 2,4 m, 17,77 moh.
- T3. Tuft, oval, dyp med kraftig voll. 3,5 x 2,5 m, 19,00 moh.
- T4. Tuft, oval, med skillevegg mellom to rom/seksjoner. 4,10 x 3,5 m, 18,80 moh.
- T5. Tuft, rektangulær og relativt dyp. 4,5 x 3,5 m, 18,80 moh.
- T6. Tuft, oval, dyp og med kratt i bunnen. Tydelig voll. 4,4 x 4,0 m, 20,60 moh.
- T7. Tuft, liten, ujevnt rektangulær og uten voll. Lite nedgravd. 2,4 x 2,0 m, 20,50 moh.
- T8. Tuft, rektangulær og svært dyp (0,8-1,2 m). 4,2 x 3,7 m, 18,69 moh.
- T9. Tuft, rektangulær og med tydelige 90-gradershjørner. Lite nedgravd. 3,9 x 3,3 m, 19,25 moh.

Figur 12. Den mulige røysa lengst SSV på terrassen i Jakobbukta (id.230005). (foto: Marianne Skandfer)

Figur 13. Kenneth Webb Berg Vollan måler opp tuft T5, T4 i forgrunnen. Jakobbukta id.230005. (foto: Marianne Skandfer)

Taborshamn id.27272

Ikke tidligere kjent lokalitet med flyvesandsfelt, et stort rullesteinsfelt på øverste terrasse, og flere lavere, mindre markerte terrasser. Det er tydelige spor etter boligstrukturer, matgjemmer og uavklarte strukturer i rullesteinsvullen, samt flere nedgravde hustuffer både bak rullesteinsvullen og i forlengelsen av denne, mot flyvesandsfeltet. Øst for rullesteinsfeltet og på motsatt side av en bekk er det også tufter på flere terrassehøyder, herunder minst en «Slettnestuft» og flere hellegroper. Lavest ned og lengst øst i bukta er det spor etter nyere bygningskonstruksjoner. Det kan være flere strukturer som nå er skjult under flyvesandsfeltet mot vest. Lokaliteten ble oppmålt og dokumentert i 2018 i forbindelse med utgraving på stedet og det er utarbeidet en egen rapport for Taborshamn (Damm og Skandfer u.å.)

Figur 14. Taborshamn sett ovenfra, mot sør ut Sørøysundet. (foto: Jan Magne Gjerde)

Figur 15. Taborshamn sett fra den østlige ytterkanten, mot Hasfjorden. (foto: Jan Magne Gjerde)

Figur 16.1–3. Tufter i lyng og overgang rullestein – flyvesandsfelt (øverst), i rullesteinsvoll (midten), og hellegroper på lavere strandterrasser (nederst). Taborshamn id.27272. (Foto: Marianne Skandfer)

På Lauksletta, området som ligger på vestsiden av Hasfjordens munning, finnes flere lokaliteter.

Nordre Lauksletta id.63567

Lokaliteten ligger ved en bukt, avgrenset av bratte berg, men som åpner seg nærmere sjøen. Det er ikke ferskvann på stedet. Fra stedet ser man østover til Stjernøya og man ser mot Taborshamn. De øverste tre tuftene ligger på en skjermet Ø-V-gående terrasse, de nederste på en terrasse som er mer åpen mot fjorden. Mot nord er det mange større og mindre steinblokke i terrenget. Området er primært bevokst med lyng, men det er også enkelte bjørke. Det ble foretatt oppmåling av tidligere registrert tuftefeld, samt ett prøvestikk mellom tuftene på den øverste terrasse.

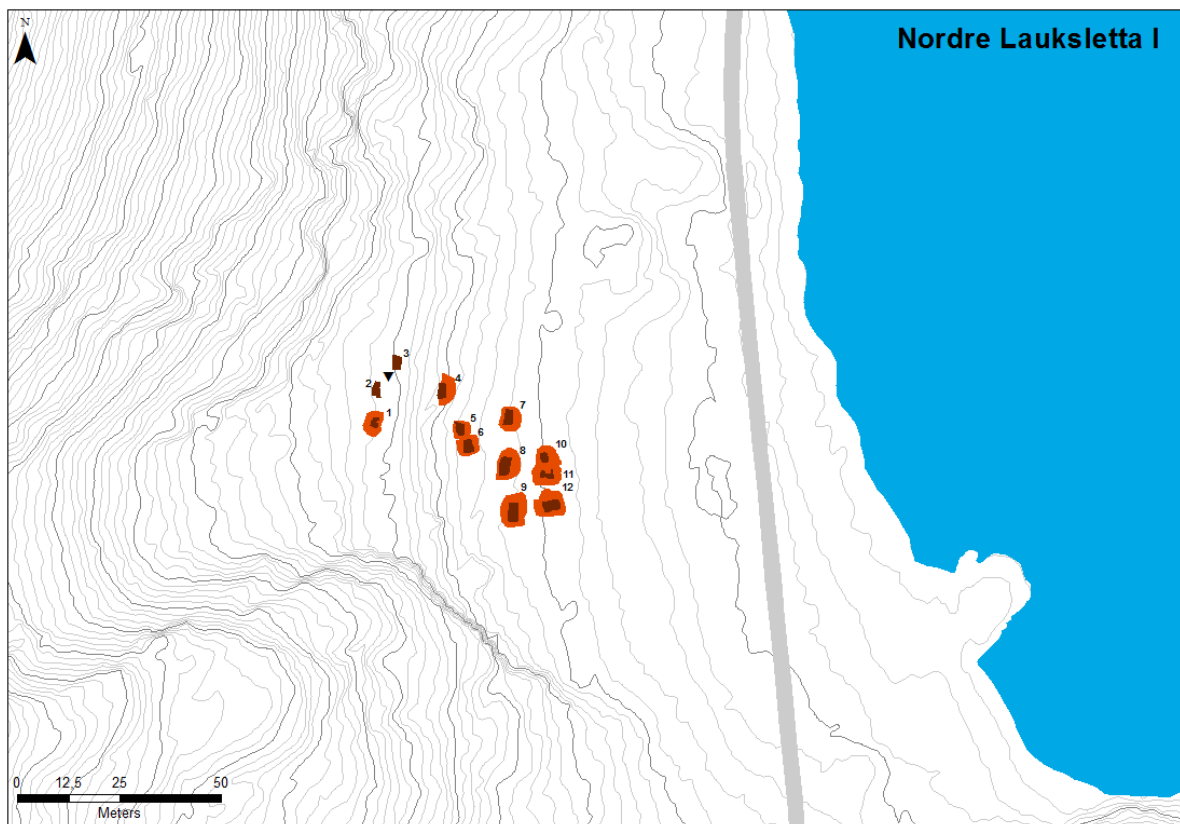

Figur 17. Lauksletta. Lengst i nord ligger Nordre Lauksletta (id. 63567), dernest lokaliteten Lauksletta id. 27271, så en enkelt tuft på id. 17214 og lengst i sør ligger lokaliteten Søndre Lauksletta (id. 63568). (Kart: Signe G. Terkelsen)

T1 – T3 ble oppmålt og beskrevet i 2016 (se Skandfer og Damm 2019).

T4. Tuft, tydelig rektangulær nedgravning, orientert Ø/NØ – V/SV som måler 4,2 x 3,5 m i indre mål. Tydelige voller i N (0,9 m bred), Ø (2,2 m) og S (2,9 m). Bakveggen er terrasseskråningen. Mange større steiner i vollene. Dybde 0,3 m, dypere i bakkant, inn mot skråning. Vanskelig å undersøke pga tett krattvegetasjon. I Ø/NØ er en grop, som enten er en struktur (hus eller lagringsgrop?) eller resultat av utglidning. 14,2 moh.

T5. Tuft. Tydelig rektangulær, 3,6x 2,4 m, indre mål. Vegetasjonsskilte mellom gulvareal (gress) og voller (lyng). Voll i forkant mot NØ. Bakre vegg er skåret inn i skråningen, voll mot N utflytende (1,0 m bred), mot Ø uklar (0,7 m) og mot S klarere (0,8 m). Tufta overlapper i SØ-hjørnet med neste tuft (T6). 12,8 moh.

Figur 18. Nordre Lauksletta (id. 63567) med innmålte strukturer. (Kart: Signe G. Terkelsen)

T6. Tuft, overlapper i NV-hjørnet med T5, og ligger mellom denne og store steiner i S. Tufta ligger med fronten mot Ø, på en flatere del av terrassen. Indre mål 4,0 x 2,5 m, uklare voller i N, kampesteiner i S (kan være del av konstruksjonen), naturlig skråning i V og 1,0 m bred voll i Ø. Gress i gulvarealet. 12,3 moh.

T7. Mulig tuft. Rektangulær, grunn struktur med markerte hjørner og utflytende, 1,6 m bred, voll i front mot Ø. Uklar voll i N og S, 1,3 m bred i V. En stor, nedrast stein midt i gulvarealet. 4,0 x 2,5 m, indre mål. 10,9 moh.

Hoh. på terrenget omkring er 10,9 moh.

T8. Tuft, rektangulær, 4,4 x 2,9 m. indre mål. Noe utydelig, grunn nedgravning med senere (?) innraste store steiner i midten av gulvarealet. Bakveggen synes å være skåret inn i naturlig skråning, mens det er en tydelig voll av deponert jord/overskuddsmasse utenfor gulvarealet i N (1,5 m bred). Ikke voller i S og Ø, 2,2 m bred i Ø. 10,8 moh.

T9. Tuft, tydelig rektangulær nedgravning. Tydelige voller mot N (1,4 m bred), E (1,8 m bred) og V (1,2 m bred), uklar mot S pga. en mengde store steiner. Mulig inngang i SØ (hjørne). 4,5 x 3,3 m, indre mål. 10,8 moh.

T10. Tuft, tydelig rektangulær nedgravning. 2,6 x 2,3 m, indre mål. Bakveggen er skåret inn i skråning, frontveggen har tydelig voll/mødding (2,3 m bred), noe forskjøvet i forhold til midten av tufta, mellom mulig inngang i SØ (hjørne) og rundt NØ-hjørnet. Smalere voller i N (1,0 m) og S (1,2 m). T 10 deler voll med T11 mot S. 9,5 moh.

T11. Tuft (evt. dobbel lagringsgrop?), to ovale nedgravninger med åpning mellom («timeglassformet»), som deler voll med T10. Indre mål 3,3x 3,0 m. Bakvegg skåret inn i skråning, deler voll med T10 mot N (1,0 m bred). Utflytende voll langs fronten i Ø (2,0 m bred) og 1,9 m (skråning) mot V. Mulig inngang i SV (hjørne). 9,6 moh.

T12. Tuft, uklart rektangulær, 2,9 m N-S, 2,2 eller 4,2 m Ø-V (uklar avgrensning mot Ø pga flere mindre forhøyninger i terrenget). Mulig inngang i SØ (hjørne), tydelig markert motstående hjørne i NV. Utflytende voll med mødding i N (3,0 m bred), de andre vollene ikke definert. 9,5 moh.

Prøvestikk (ca. 60 x 60 cm) utenfor T1. 20 cm torv, deretter 15 cm lag med mellomstore steiner (diameter opp til 15 cm) og enkelte muligens skjørbrente steiner, iblandet gulgrå sand. Under dette gul-oransje grus med mindre steiner. Ingen funn.

Figur 19. Tuftfeltet Nordre Laukslett (id.63567) sett innover Hasfjorden (foto: Charlotte Damm)

Figur 20. Prøvestikk utenfor T1, Nordre Laukslett (id.63567). (foto: Charlotte Damm)

Lauksletta id.27271

Det er i Askeladden oppført to adskilte felt med dette id-nummer. På terrassen vest for veien er det tidligere anført at det skal ligge 4 tufter, men vi kunne ikke identifisere noen strukturer. Derimot fant vi 2 klare strukturer på en markant lyng-bevokst strandvoll øst for veien. Disse ligger på hhv. 14,6 og 14,7 moh. Feltet har dessuten to id-numre, dvs.foruten id. 27271 også id. 57939.

Lauksletta id. 17214

Her ligger det en tuft på 15,55 moh. som vi gjenfant.

Søndre Laukslett id.63568

Tidligere registrert tuftfelt med to tufter. Feltet er den sørligste av lokalitetene V for Hasfjorden på figur 10.

T1. Tuft, rektangulær/svakt trapesoid nedgravning, 3,1 x 3,0 m, indre mål, orientert NØ - SV. Mulig lav voll mot N (0,7 m bred), mer uklare voller mot SØ (0,5 m), og mot sjøen i SØ (1,6 m) og NV (0,5 m). Mulig inngang i S-hjørne, der vollen er mest uklar. Gulv 18.4 moh.

T2. Tuft, rektangulær, 2,8 x 2,4 m indre mål, uten definerte voller omkring et nedgravd indre. Ligger S for T1, og har mindre tydelig form enn denne. Ligger 17,2 moh.

Figur 21. Id.63568. T1 og T2 (nærmest) markert med stikkstenger. (foto: Charlotte Damm).

Sandvika id.27265

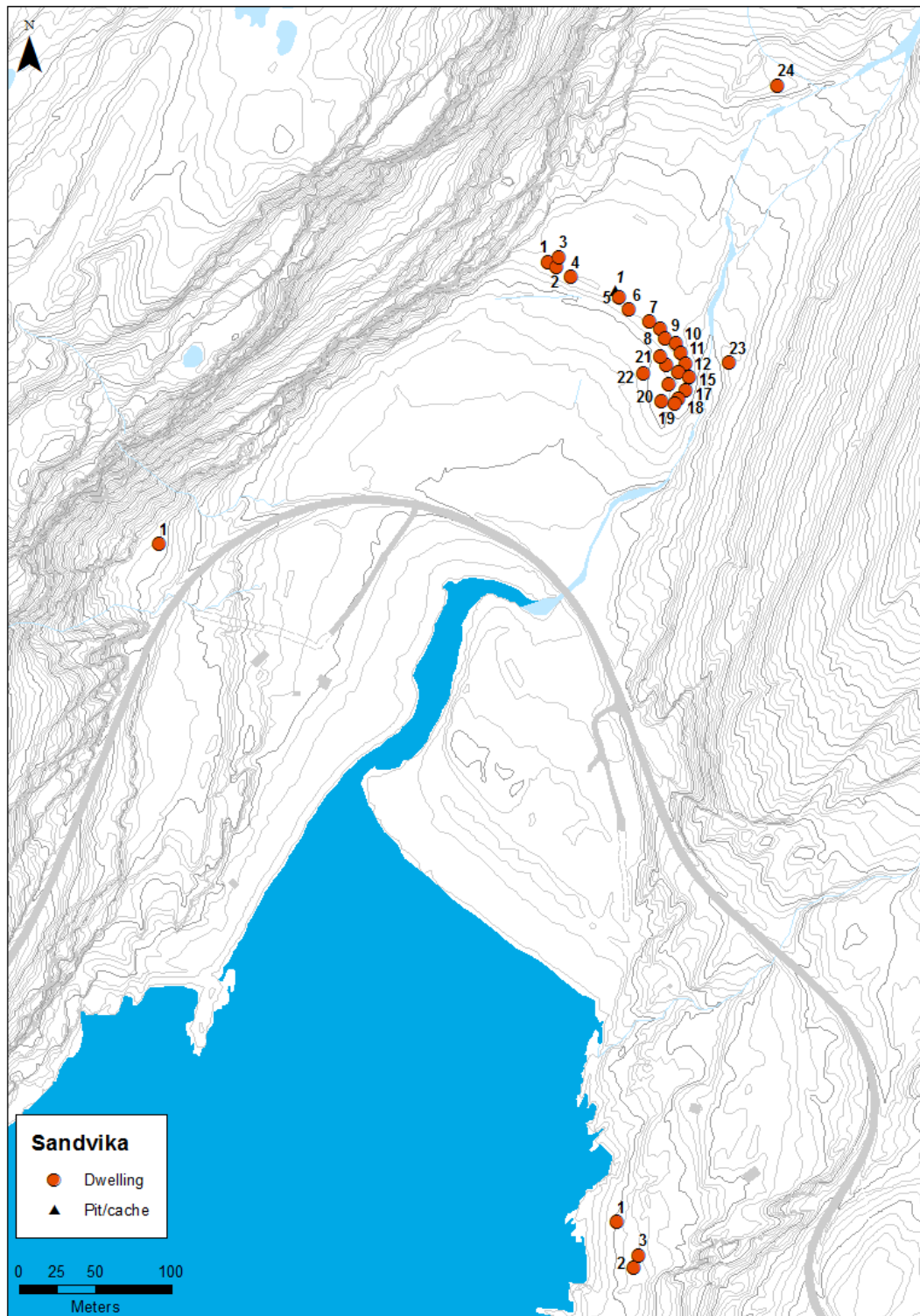
Sandvika er en dyp bukt med en lang sandstrand i forkant. Den avgrenses i øst av berg og i vest av bratt fjellskråning. Det er rullesteinsvoller nåde i vest og i flere terrasser nordover i bukten. Det er i dag gammel innmark mellom stranden og tapes strandvollen. Hovedfeltet ligger dels på rekke på en fremtredende smal rullesteinsvoll og dels i en tett gruppe på en godt drenert flate sørøst for vollen. Øst for hovedfeltet renner en ganske kraftig bekk. Flere tufter er erodert av bekken. Vollen er i dag godt tilbaketrukket fra stranden og feltet ligger skjermet til. Det er primært bevokst med lyng og småbjørk. Den gode avskjerming gjør at det er relativt lite utsyn fra feltet, men man ser ytre deler av Breivikfjorden og tvers over sundet til Loppa og til Ramneset. Fra området går det en lett gått sti over til Nordsandfjord på yttersiden. Det har vært svært gunstige landingsforhold på stedet.

Det var tidligere registrert et tuftfelt med 22 tufter beliggende på vestsiden av bekken. I 2016 ble det målt ett punkt midt i hver tuft i tillegg til at det ble ført en kort beskrivelse. Det ble da registrert ytterligere en tuft, på østsiden av bekken. Det ble også registrert en ensliggende tuft, T24, høyere opp i dalen og på vestsiden av bekken. I 2017 ble det foretatt en mer grundig oppmåling og beskrivelse av de 23 tuftene i hovedfeltet. Det ble også registrert to mindre tuftfelt på hver side, lenger ut i vika (figur 22).

T1. Tuft, rektangulær, orientert NV-SØ langs strandvoll. Lengst V i feltet, på topp av strandvoll. Tydelig voll i N og S, mindre i Ø og V. Nyere forstyrrelser i V i forbindelse med dyrking (?), derfor vanskelig å avgrense denne veien. Evt. utvidelse/rom tilhørende T2. 3,1 x 2,6 m, indre mål. Voll mot N 3,1 m bred,

uklar mot S, Ø og V. Nedgravning 0,3 fra naturlig terreng, 0,4 fra topp av voll. Gulv 12,23 moh., terreng 12,55 moh.

T2. Tuft, rektangulær, orientert NV-SØ langs strandvollen. Rett i forlengelse av T1, litt dypere nedgravd. 4,0 x 2,9 m, indre mål. Nedgravning 0,5 m fra naturlig terreng, 0,6 m fra

Figur 22. Sandvika i Breivikfjorden, med samtlige tuftelokaliteter avmerket. Lengst til venstre Sandvika V, i midten og øverst Sandvika (tuft 24 er Sandvika N), og nederst Sandvika S. (Kart: Signe G. Terkelsen)

topp av voll. Utflytende voller mot N (3,5 m), S (3,10 m) og Ø (2,3 m). Gulv 12,23 moh., terreng 12,67 moh.

T3. Tuft, rektangulær, orientert NV-SØ langs strandvollen. Rett i bakkant av T2, på bakside av strandvoll. 2,3 x 2,2 m, indre mål. Voller mot N (2,3 m) og S (2,2 m). Nedgravning 0,5 m fra naturlig terreng, 0,4 m fra topp av voll. Gulv 12,36 moh., terreng 12,44 moh.

T4. Tuft, rektangulær. På topp /rett i forkant av strandvoll, orientert NV-SØ langs strandvollen. Stor, dypt nedgravd, 2 bjørkekrær, ett i hver halvdel av gulvet. 4,1 x 3,3 m, indre mål. Kraftige voller mot N (2,5 m), S (2,8 m), Ø (2,8 m) og V (2,5 m). Ingen åpninger/forsenkninger i voll. Nedgravd 0,5 m fra naturlig terreng, 0,7 m fra topp av voll. Gulv 12,14 moh., terreng 12,60 moh.

T5. Tuft, rektangulær, på 2,8 x 3,7 m, orientert NV-SØ langs strandvollen. Uklare voller i N, V og Ø. Ligger på toppen av terrassen. Ø for T1-T4, etter lengre stykke på strandvollen uten tufter. Flere sirkulære groper i bakkant av voll kan være stolpehull fra gamle gjerdestolper. Svakt nedgravd, rullesteinsvoll i dagen i forkant (S). 12.25 moh., terreng 12,46 moh.

T6. Tuft, rektangulær, orientert NV-SØ langs strandvollen. 3,9 x 2,7 m. Plyndret? På topp av voll, stein i dagen rundt hele tuften, mye i N, også innrast masse. Vegetasjonsfri i bakkant. Gulv 11,60 moh., terreng 12,36 moh.

Rett NØ for T6: en oval forsinking i bakkant av terrassetopp, c a 2,2 x 2 m, ikke innmålt.

T7. Stor, rektangulær tuft 3,1 x 4,2 m på toppen av terrassen. Stein i dagen i N, Ø og S. Mulig åpning i SØ-hjørne. Orientert NV-SØ langs strandvollen. Gulv 11,77 moh., terreng 12,16 moh.

T8. Tuft 3,2 x 4,2 m. Kant i kant med T7 (deler voll). Orientering på tvers av terrassekant, dvs. NØ-SV. Grunn, høyest voll i S. Deler voll i Ø med T7 og en lav voll delt med T9 i vest. Stein i dagen stort sett rundt hele. Gulv 11,87 moh. terreng 12,14 moh.

T9. Tuft, 2,8 x 2,8 m, kant i kant med T8 (deler voll). Nok så dyp, stein i dagen mest i V. Orientert NV-SØ. 10,92 moh. Deler voll med T10 i øst, eller T10 kan evt være bygget delvis over. Voll i bakkant (mot N) er toppen av terrassen og vanskelig å avgrense. Gulv 11,55 moh., terreng 12,04 moh.

T10. Tuft 4,8 x 4,4 m. I Ø-enden av terrassen, inn mot bekken. Orientert SV-NØ, dvs. på tvers av terrassen med T1-T9, og tuftene mot V. Tett bjørkekratt i midten. Dypt nedgravd. Mulig åpning/forsinking i Ø-hjørne inn mot T11. Gulv 11,50 moh., terreng 12,04 moh.

T11. Tuft 3,8 x 3,3 m. På terrassekant langs bekken- mulig åpning inn mot T10 (NV-hjørne) og mot bekk (Ø). Orientert SV-NØ. Deler voll med T10 i NØ og T12 i SSØ. Gulv 11,01 moh., terrenget omkring 11,67 moh.

T12. Tuft, 3,3 x 2,7 m. På terrassekant ved bekken, orientert SV-NØ. Dyp, ujevnt rektangulær. Uklar avgrensning/voll i Ø/SØ-delen. Deler voll med T14 i SV. Gulv 11,00 moh., terreng 11,42 moh.

T13. Tuft, 5,1 x 4,4 m. På V-siden av terrasse mot bekken, orientert langs eng/opprinnelig bukt. Bjørkekratt i bunn. Stor, dypt nedgravd, orientert SV-NØ. Deler V-voll med T21 og østvoll med T14. Gulv 10,47 moh., terreng 10,91 moh.

T14. Tuft 3,8 x 6, 2 m. Orientert på tvers av T13, dvs. SØ-NV, på topp av terrasse mot bekk. Mulig åpning i SØ og NV (kortender). Stor, dypt nedgravd. Deler V-voll med T13, NV-voll med T12, ØSØ-voll med T15 og S-voll med T16. Gulv 10,92 moh., terreng 11,20 moh.

T15. Tuft 3,8 x 3,5 m, orientert SV-NØ. Breddemål angir rest av gulvbredde. Uviss original bredde grunnet utrasing. I skrenten ned mot bekken. SØ-veggen har rast ut/ ned skrenten. Bjørkekratt i midten. Deler voll i S med T17 (5,0 m) og voll med T16 i V (4,0 m). Gulv 10,81 moh., terreng 11,16 moh.

Ett av tverrmålene av terrassekurven er tatt mellom elva og krattet midt i tufta (Nummerert Terrasse 3.25).

T16. Tuft 6,7 x 4,7 m, orientert N-S. Stor og dyp, bjørkekratt i SV. Veldig kraftig vol i SV (mulig mødding?) Rett S for T14. Mulig åpning i V og/eller i SØ-hjørne mot T18. Gulv 10,45 moh., terreng 10,93 moh.

T17. Tuft 5,5 x 4,8 m, orientert N-S, langs bekken. Helt SØ på terrassen, i kanten mot bekken. SØ-vollen delvis utrast i Ø. Noen rullesteiner i dagen. Bjørkekratt i sentrum. Deler S-voll med T-18 (2,4 m). Veggen mot Ø delvis erodert bort mot elva. Uklar avgrensning i V. Deler N-voll med T15. Gulv 10,75 moh., terreng 10,98 moh.

T18. Tuft 7,4 x 3,7 m. Stor oval/rektangulær, orientert N-S. Bjørkekratt i sentrum. Nokså dyp, mulig åpning i SØ-hjørne. T19 ser ut til å ligge delvis innover T18. T19 ligger midt på sørlige langvegg. Deler N-voll med T17, deler S-voll med T19 (smal 1,7 m voll, lavere enn vollene omkring. Gulv 10,63 moh., terreng 11,03.

T19. Tuft 2,3 x 2,11 m. Sirkulær nedgravning med kraftige voller, særlig i SV-V. Ser ut til at vollen mot N ligger inn over gulvareal på T18. Gulv 10,68 moh., terreng 10,55 moh.

T20. Tuft 5,4 x 3,9 m, orientert N-S langs bekken. Stor, mye nedgravd, tydelig rektangulær. Tydelig høyere parti langs midtaksen. Ligger i nerkant av terrassen langs bekken, på V-sida av topp av terrasse. Gulv 9,90 moh., terreng 10,30 moh.

T21. Tuft 4,1 x 3,3 m. I V-kant av terrassen langs bekken, ujevnt rektangulær, nedgravd i S, Ø og N, ikke synlig voll i V. Mulig tuft. Erovert i vest? Deler voll i Ø med T13. Kuttet inn i terrenget i N. Gulv 10,22 moh., terreng 10,44 moh.

T22. Tuft 3,4 x 2,9 m. I nerkant av terrassen langs bekken. Tydelig nedgravd i N, S og Ø, ikke vegg/voll synlig i NV. Erovert? Ser ut til at vol i Ø er sklidd noe ned. Uklar veggskråning i Ø. Gulv 9,12 moh., terreng 9,42 moh.

T23. På østsiden av bekken som den eneste. Tuft 3,2 x 2,7 m, ujevnt rektangulær, utrast i SV mot bekken, helt torvdekt/lyng. Kutter inn i terrassen i S, tydelig nedgravd i N, S og Ø. Gulv 11,75 moh., topp av voll 12,10 moh. og naturlig terreng 11,84 moh.

T24. Sandvika N. Ensligliggende tuft lengre opp i dalen i forhold til hovedfeltet. Ligger på en liten høyde mellom bekken og et flat bergfremspring. Indre mål er 5,8 x 3,4 m og det er kraftige voller mot nord (3,2 m) og øst (5,0 m). Hoh. gulv: 21,15 m, hoh. topp av voll: 21,83 m, hoh. omkringliggende terreng: 21,70 m.

Figur 23. Toppen av terrassen i Sandvika, sett mot bekken i Ø. T6 i forkant. (foto: Charlotte Damm)

Figur 24. En av de største tuftene (T4) i id.27265, på den tverrgående terrassen i Sandvika, med utsikt mot lokaliteten Sandvika V på den skogkledte terrassen ovenfor svingen i veien. (foto: Charlotte Damm).

Sandvika S id.271923

Lenger ut på sørsiden i selve bukten er det flere små vikler mellom lave bergknauser. Disse har sand og rullestein. Her ble det funnet to tufter og en mer usikker midt på to små flater med ca. 2 m høydeforskjell, mellom berg i dagen og rullesteinsvollen nederst mot fjæresonen. De ligger delvis i gammel innmark, og med en nyere tuft (gammetuft?) lengst S. Her er det ingen ferskvann direkte på lokaliteten.

Figur 25. T1, Sandvika S (id.271923). Hovedlokaliteten i Sandvika innerst i bukta og Sandvika V på terrassen like bak det hvite huset. (Foto: Marianne Skandfer)

Figur 26. T3 i forgrunnen, T2 i bakgrunnen, Sandvika S (id.271923), mot SSV. Utsikt ut Sandvika over Brevikfjorden mot Ramneset. (Foto: Marianne Skandfer)

T1. Tuft, rektangulær, 4,0 x 2,5 m, indre mål. Voller inntil 2,3 m (N), 1,8 m (S) og 1,1 m (Ø) brede, ikke synlig voll i V (mot havet). Inntil 0,4 m høy voll i N, ca. 0,2 m i Ø og N. Ikke voll i SØ-hjørnet. Lyngbevokst, med rullesteinsfelt rett i forkant. 4,92 moh.

T2. Tuft (?), synlig som ujevnt rektangulær forsenkning, 3,0 x 2,0 m, med kraftig staudevegetasjon. Ligger i gammel innmark i nordlige ytterkant av nyere struktur (gammetuft?). Ikke bevarte voller.

T3. Tuft, 4 m S for T2. Tydelig rektangulær forsenkning, 3,2 x 2,0 m. Ikke synlige voller. 6,77 moh.

Figur 27. Tufta på Sandvika V (id.271922), med blokkstein i gulvarealet. Utsikt Ø-over mot hovedlokaliteten Sandvika id.27265 på toppen av terrassen i bunnen av vika. (Foto: Charlotte Damm)

Sandvika V id.271922

Gammel strandterrasse langs V-sida av Sandvika, med markert rullesteinskråning ned mot sjøen i NØ. Bratt og høyt fjell i bakkant, og markante bergframspring i S og N. Flere store steinblokker som ligger på terrassen ser ut til å være rasblokker. Det er små bekker i begge ender av terrassen. Det er godt utsyn over hele bukten, og utover mot sundet, men dalen nordover er skjult av bergframspring. Relativt dårlige landingsforhold.

T1. Nedgravd tuft med fire store rasblokker inni, nedrast fra berget bak. Svakt rektangulært gulvareal, 3,5 x 2,5 m, med markert voll i forkant (Ø; 3,0 m bred), mot sjøen. Orientert N-S. 20,56 moh.

Figur 28. Tufta T1 på Sandvika V (id.271922), med blokkstein i gulvarealet, tydelig voll mot terrassekanten og utsikt ut Sandvika mot Brevikfjorden. (Foto: Charlotte Damm).

Sarset id.27266

Lokaliteten Sarset består av to id-numre. De ligger i samme lille vik, men adskilt av et bergparti. Viken er orientert mot SØ ut i Brevikfjorden. Det er en mindre bekk i viken, som er avgrenset av berg. Terrenget skråner jevnt på id. 27266, hvor tuftene ligger i tilnærmet to rekke, mens det er en tydelige markert terrasse/strandhakk på id.37215 med to godt markerte tufter på dette og en mulig tuft nedenfor.

T1. Tuft, grunn, udefinerbar gulvform, 3,3 x 2,7 m. Tydelig forstyrret av to tråkk på vollene i SØ og NV. Hoh. terreng: 14.05, bunn av golv 13.62 moh. Hoh. målt i sammenheng med kurvaturlinje for terrenget, der ett mål er tatt inne på gulvet i T1.

T2. Tuft, tydelig nedgravd, rektangulært gulvareal, 3,7 x 2,9 m. Lyngbevokst. Hoh. golv: 13.11 m, hoh. naturlig terreng 13.68 m.

T3. Tuft, tydelig nedgravd, rektangulært gulvareal, 3,4 x 3,0 m. Lyngbevokst. Hoh. golv: 12.80 m, hoh. naturlig overflate 13.55 m.

T4. Tuft, tydelig nedgravd, rektangulært gulvareal, 3,0 x 2,3 m. Hoh. golv 12.19m, hoh. naturlig overflate 13.01 m.

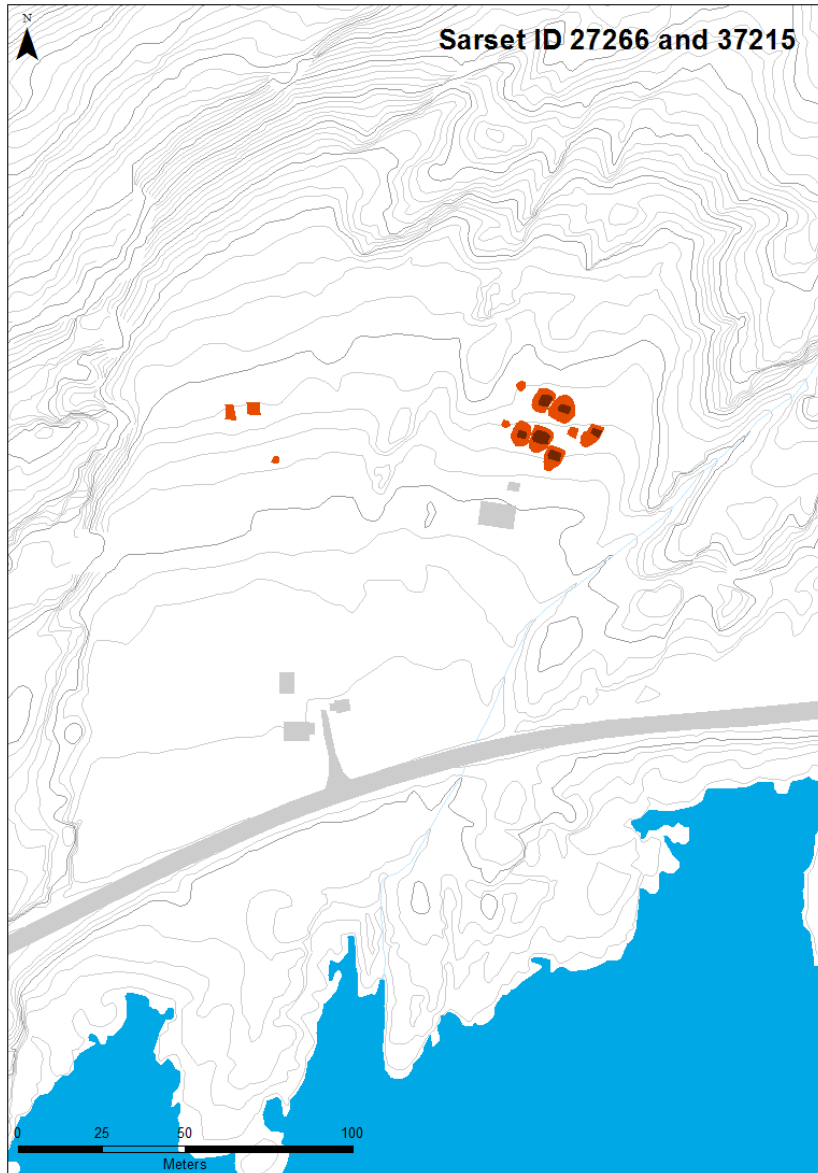
T5. Tuft, grunn, svakt rektangulær, 3,4 x 3,0 m. Hoh. golv 12.28 m.

T6. Tuft, grunn, rektangulær, 4,0 x 2,8 m, hoh. golv 11.69 m, hoh. naturlig overflate 11.98 m.

T7. Tuft, tydelig nedgravd, rektangulær, 4,8 x 4,1 m, markert forhøyning midt i gulvet. Hoh. gulv 12.20 m, hoh. naturlig overflate 12.43 m.

T8. Tuft, tydelig nedgravd, tilnærmet kvadratisk, 2,8 x 2,4 m. Mye innrast masse i N. Hoh. gulv 12.08 m, hoh. naturlig overflate 12.31 og 12.80 m.

T9. Tuft, grunn, rundaktig? 2,7 x 2,0 m. Hoh. gulv 12.58 m, naturlig overfalte 13,17 moh.

Figur 29. Sarset id. 37215 mot vest og id. 27266 mot øst. (Kart: Signe G. Terkelsen)

Sarset id.37215

I forlengelsen av id. 27266: felt med tre tufter.

T1. Forsenkning/grop i storsteinet strandvoll, svakt oval, 2,7 x 2,5 m. Litt blåbærlyng i bunnen, ellers vegetasjonsfri. Telefonstolpe ca.10 m mot Ø, og en del oppkastet stein omkring. Nyere aktivitet? Hoh gulv (dypeste punkt) 10,87 m. Omgivende terreng 11,04 moh.

T2. Tuft, kvadratisk 4,2 x 4,2 m, klar nedgravning i SV og på sidene, mer utflytende avgrensning mot sjøen/skråning med strandhakk. Ingen klar voll. Hoh gulv 13.58 m., terreng 13,98 moh

T3. Tuft, tilnærmet kvadratisk, 3,6 x 3,3 m. Klart nedgravd på begge kortsider, utflytende i forkant. Hoh gulv 13.51 m, terreng 14,05 moh.

Figur 30. Sarset id. 27266 sett mot sørøst. (Foto: Charlotte Damm).

Hollenderbakken id. 37219

Lokaliteten ligger nordvendt på sørsiden av det som tidligere var et smalt grunt sund mellom hovedlandet og en mindre øy, Håen. Langs denne ganske rette kystlinje er det flere svake terrasser. Landskapet er ganske åpent. Det er fint utsyn til lokaliteter på den andre siden av rullebanen (for eks. Solbakken), men mer begrenset utsyn til andre områder. Selve lokaliteten ligger i gammel kulturmark og er bevokst med høyt gress og tilsvarende vegetasjon. Tuftfeltet ligger på den mindre øya, i 2-3 rekker langs en terrasse. Det ligger muligens ytterligere en tuft på en knaus ovenfor terrassen. Nedenfor er det et bratt strandhakk. Tuftene framstår gjennomgående som svært store i terrenget, med indre mål noe større enn i andre felt i regionen. Det er tidligere registrert 26 tufter her (askeladden.ra). Ved besøket i 2017 ble vi positivt overrasket over hvor godt synlig tuftene i dette tidligere registrerte feltet var. Vi registrerte totalt 30 strukturer.

Den øverste tuft ligger dels for seg selv på øverste terrasse og dels lengst øst og er usikker (både mht kronologisk plassering ut fra høyde over havet og typologisk som tufter fra tidlig metalltid). De ligger på 18,51 moh. En av de tydeligste tuftene på hovedterrassen ble målt til 4,8 x 3,1 m, indre mål med hoh 14,88 inne på golvet. De øvrige tuftene ble ikke målt opp. Tuftene ble kartfestet og målt hoh i

midtpunkt i gulvarealet for hver struktur. De ligger mellom 11,5 og 16,1 moh. Vi observerte skjørbrent stein, pimpstein med slipespor og skiferavslag i veiskjæringen som går gjennom den vestligste delen av feltet. Separat og lengst mot vest ligger yngre og større struktur på 11,5 moh.

Figur 31.1–2. Tufter i innmark på Hollenderbakken (id.37219). Selv med høy vegetasjon vises tuftene godt. (Foto: Charlotte Damm)

Dateringen på disse er uklar. Ifølge lokal informasjon har det tidligere (før 2.verdenskrig) stått noen mindre bygg her. Prøvegravninger i et par tufter i 1956 (Sørensen 1956) angir funn av uregelmessig brolegging av store stein under torven samt funn av fajanse og rustent jern. Det er også gjort funn av

steintøy i området. Likevel er både mengden tufter, den ganske klassiske form og fremtreden, samt funn av både slått kvartsitt, skifer og pimpstein med slipefure, klare indikasjoner på at det har vært steinalderbosetning på stedet, selv om omfanget er vanskelig anslå.

Figur 32. Hollenderbakken id.37219. Alle tuftene ble innmålt med ett sentralt punkt. (kart: Kenneth W. Vollan).

Figur 33. Pimpstein med slipespor. Funnet i veiskjæring vest i feltet Hollenderbakken id.37219. (foto: Charlotte Damm)

Store Sandvika id.221255

Figur 34. Utsikt over Sørøysundet mot Øksfjordjøkulen fra tuftfeltet Store Sandvik (foto: Marianne Skandfer)

Figur 35. Erlend K. Jørgensen og Peter Jordan graver prøvestikk mellom tuftene i Store Sandvika (id.221255). (foto: Marianne Skandfer).

Denne lokaliteten ble dokumentert i 2016 (Skandfer og Damm 2019). Det ble tatt et prøvestikk, ca. 60 x 60 cm S for T4 og NØ for T3. Formålet med prøvestikket var å undersøke jordbunnforholdene på

lokaliteten for eventuell senere arkeologisk undersøkelse med tanke på uthenting av daterbart materiale i god stratigrafisk kontekst. Lokaliteten kan ha flere bruksfaser, noe som indikeres av to tufter delvis anlagt over hverandre og én tuft lengre inn og noe høyere opp på terrassen enn resten. Lagfølge: 18 cm torv og torvjord, deretter ikke sammenhengende lomme av 4-5 cm tykk gulbrun fettete omdannet jord. Denne lå rett på 3-10 cm mørk grå sand, med flere store steiner under. Det ble ikke gjort noen gjenstandsfunn.

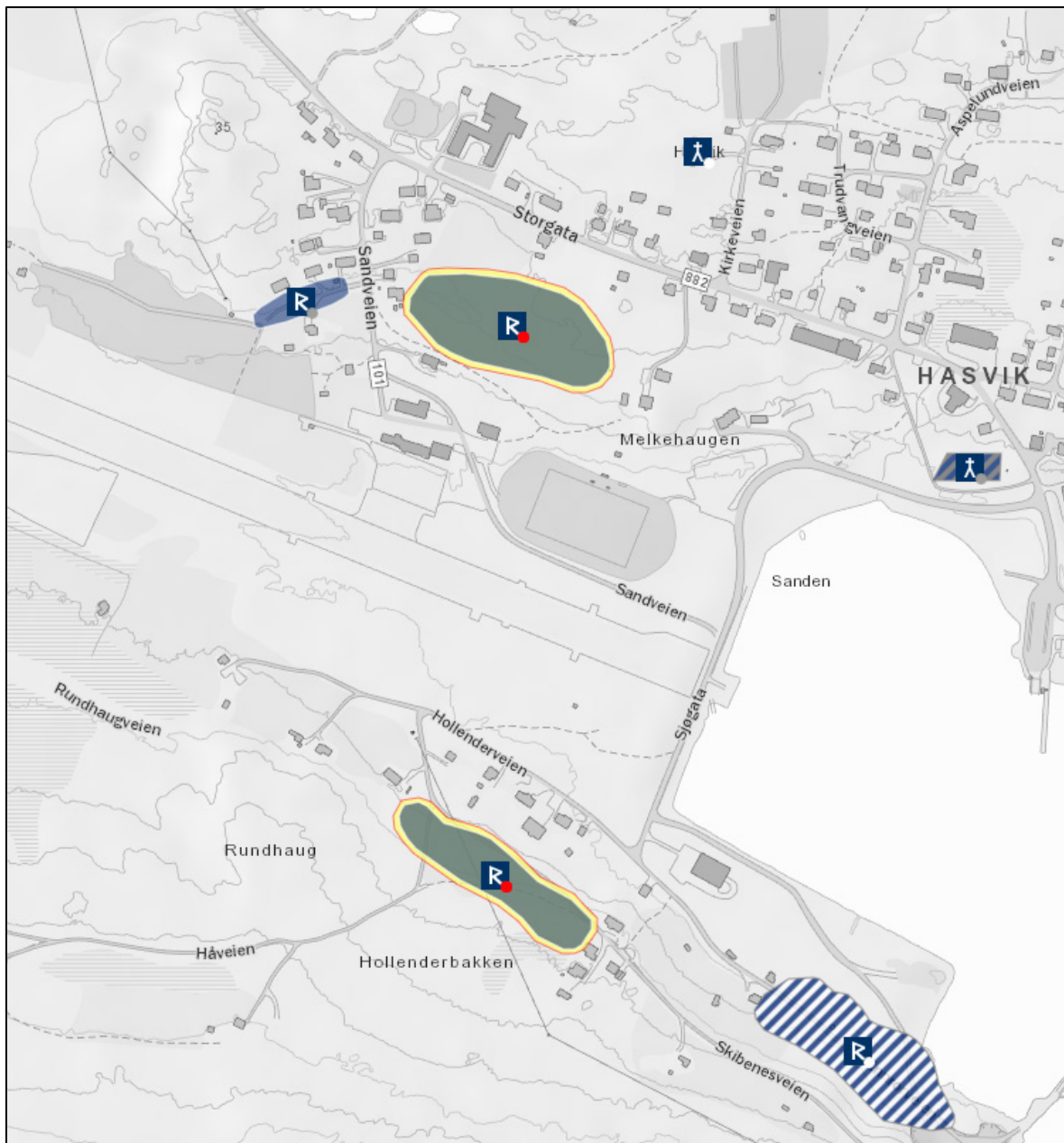

Figur 36. Profil i prøvestikk, Store Sandvika (id.221255). (foto: Marianne Skandfer)

Solbakken (id.73719)

Lokaliteten ligger rett NNV for flyplassen i Hasvik, og har status som «uavklart» i Askeladden. Den er beskrevet slik: «Fornminne 1-8: Steinaldertufter, nå borte. Iflg. P. Simonsen skulle det her ligge 8 tufter fra yngre steinalder. 3 av disse er utgravd. Hus Y ble utgravd av (huseier) Håkon Olsen i 1950 som fant Ts. 5559 a-d og Hus X og Z ble utgravd av P. Sørensen i 1956 hvor det fantes Ts.5560 a-ee og Ts.5561 a-y. Resten av tuftegruppen kunne ikke gjenfinnes, er antakelig tatt av vei og husbygging.» Den nåværende beboer i huset, svigerdatteren til Håkon Olsen, kunne påvise hvor huset, der ravperlen Ts. 5559d ble funnet, hadde ligget. Hun husket å ha hørt at det hadde foregått en utgravning, men kjente ikke til flere tufter eller funn fra eiendommen. Vi målte hoh til 13,03m på utgravningsstedet. Det ble også tatt en linje med høydemålinger nedover terrassen her. Høydene rett sør for nåværende vei, som ut fra gamle foto i rapport fra 1956 bør tilsvare høyden for utgravningene av hus X og Z (Ts. 5560 og Ts. 5561) er på ca.14 moh. Vi fikk gå omkring i hagen, og observerte da to strukturer som sannsynligvis

er steinaldertufter. Det er flere forskninger i hagene på husene på oversiden av veien, som også må antas å være tufter.

Figur 37. Kart over Hasvik med Solbakken lengst til venstre merket med blått (id.73719), Hollenderbakken (id.37219) og Hasvikeidet (id.63571) (kart: Askeladden.no)

Figur 38. Tuft med tørkestativ, Solbakken (id.73719) (foto: Charlotte Damm)

Vurdering av resultatene

Med årets registreringer har vi etablert et stort datasett for tufter fra Hasvik – Sørvær-regionen på Sørøya. Selv om materialet ikke omfatter det totale antallet tuftfelt eller tufter i regionen, bør det være stort og variert nok til å danne grunnlag for analyser av bosetting. Et viktig forbehold med tanke på representativitet er at det tidligere registrerte store tuftfeltet inne i Hasvik tettsted, ovenfor flyplassen – id.63571 - er så godt som helt fjernet og det lille som er igjen er lite tilgjengelig for oppmåling. Feltet er avgrenset i askeladden.ra.no til rundt 13.500 kvm, og det er beskrevet 30 tufter. Dette er det klart største tuftfeltet i regionen.

Våre registreringer utfordrer det etablerte bildet av yngre steinalderboplasser som plassert langs lange terrasser innerst i vide bukter. Nye lokaliteter og oppmåling av tidligere kjente lokaliteter viser at det ligger tufter på svært små og nokså værutsatte terrasser, i små vik og bukter. Samtidig ligger det ikke tufter «overalt», ei heller på tilsynelatende «klassiske» lange, markerte terrasser i vide bukter (f.eks. Store Korsvik på innsida eller i fjordene på yttersida av Sørøya (se Jørgensen 2017)). Det ligger tufter på større høyder over havet enn forventet i forhold til antatt alder på tuftene (fra ca. 4500 f.Kr.).

En kartlegging av stedskvaliteter med utgangspunkt i topografi for samtlige kjente lokaliteter i regionen vil kunne danne grunnlag for å identifisere hvilke lokaliseringfaktorer som var viktige. Dette kan bygges ut med kunnskap om andre stedskvaliteter, som lokale værforhold og nærhet til spesifikke marine ressurser (fisk, sel/hval, sjøfugl).

Tuftene er jevnt over nokså små, mellom knapt 3 og drøyt 4 m lange. Dette tilsvarer f.eks. husene på Gropbakkeengen i Varanger, som på overflaten har tilsvarende mål og etter utgravning framstår med gulvareal på mellom 10 og knapt 20 kvm (Simonsen 1961). Av lokalitetene i Hasvik-Sørvær-regionen er det bare tuftene på Hollenderbakken som skiller seg ut med å være relativt store, opp mot 5 m lange. I forhold til f.eks. «Gressbakkentufter» i Varanger er dette også små hus.

Flere av tuftene i vår undersøkelsesregion mangler veggvoller i ett hjørne, mellom langveggen mot sjøen og en av kortveggene, alle vendt mot S (S, SØ eller SV). Dette er anmerket som mulige innganger.

KILDER

Askeladden. <http://askeladden.ra.no>

Damm, C. og Skandfer, M. U.å. Rapport fra registrering av kulturminneområdet på id. 27272 Taborshamn, Hasvik kommune, Finnmark i 2018 under forskningsprosjektet «Stone Age Demographics». Vil bli tilgjengelig i Septentrio Reports.

Jørgensen, E. K., P. Jordan og K. W. Vollan 2019. Archaeological field survey of the Dønnesfjord Basin, Outer Sørøya in 2017, under the «Stone Age Demographics» research project. Septentrio Reports 7. <https://doi.org/10.7557/sr.2019.7>

Simonsen, P. 1962. Rekognoseringsreise på Sørøya 1962. Topografisk arkiv, Norges arktiske universitetsmuseum, UiT – Norges arktiske universitet.

Skandfer, M. og Damm, C. 2019. Dokumentasjon av tuffefelt i Hasvik kommune, Sørøya 2016 under forskningsprosjektet «Stone Age Demographics». Feltrapport. Septentrio 5. <https://doi.org/10.7557/7.4857>

Sørensen, P. 1956. Hasvik, Hasvik s, Loppa pgd, Finnmark. Beretning om undersøgelser sommeren 1956 for Tromsø Museum, Arkeologisk avdeling. Topografisk arkiv, Norges arktiske universitetsmuseum, UiT – Norges arktiske universitet.